

Pravidelná strava vo Viedni

Mohol som ho tam nájsť každé poludnie, sedel na lavičke v Rathaus Parku s malým tučným vreckom redkoviek zo skleníka v lone a s fľašou piva v ruke. Vždy si priniesol vlastnú soľničku; musel ich mať tucty, lebo si z tej hromady neviem vybaviť nijakú konkrétnu. Nikdy to však neboli nejaké výrazné soľničky, a dokonca raz jednu aj vyhodil; jednoducho ju zabalil do prázdneho vrecka od redkoviek a odhodil ju do jedného zo smetných košov v parku.

Každé poludnie vždy tá istá lavička – tá s najmenej trieskami na okraji parku, najbližšie k univerzite. Občas mal so sebou aj zápisník, ale vždy menčestrovú maskáčovú bundu s bočnými vreckami a s veľkým úložným vakom na chrbte. Redkovky, fľaša piva, soľnička a niekedy zápisník – to všetko v dlhom vypúčajúcom úložnom vrecku. Keď kráčal, neniesol si v rukách nič. Tabak a fajky mal v bočných vreckách bundy; mal aspoň tri rôzne fajky.

Hoci som predpokladal, že je študent ako ja, nevidel som ho predtým v nijakej univerzitnej budove, len v radničnom parku každé poludnie počas prvých jarných dní. Často som sedával na lavičke oproti nemu, keď jedol. Ja som mal svoje noviny a bolo to vynikajúce miesto na pozorovanie dievčat kráčajúcich po chodníku; mohli ste sa pozeráť na ich nohy bledé na konci zimy s kostnatými kolenami, dievčatá v blúzkach, v priesvitných hodvábnych šatách. No on ich nesledoval; len tam ostražito sedel nad svojím vreckom s redkovkami ako veverička. Slnko mu svietilo pomedzi latky lavičky do lona, že vyzeral ako zebra.

Vyššie týždňa som ho takto pozoroval, kým som si nevšimol ďalší z jeho zvykov. Niečo si čarbal na vrecko s redkovkami a tie drobné útržky si vždy odkladal do vrecka. No častejšie si písal do zápisníka.

Jedného dňa urobil toto: videl som, ako si vopchal do vrecka drobnú poznámku na vrecku s redkovkami, odišiel od lavičky

a o kúsok ďalej na chodníku sa rozhodol ešte raz sa na ňu pozrieť. Vytiahol ten kúsok papiera a prečítal si ho. Potom ho odhodil, a ja som si prečítal toto:

Je nevyhnutné fanaticky dodržiavať dobré zvyky.

Až neskôr, keď som čítal jeho slávny zápisník – jeho Poéziu, ako o ňom hovoril –, som si uvedomil, že túto poznámku celkom neodhodil. Iba ju trochu zmenil.

Pre dobré zvyky sa oplatí byť fanatický.

No vtedy v Rathaus Parku s malým zdrapom papiera z vrec-ka na reďkovky, som nedokázal odhadnúť, že je básnik a autor maxím; myslel som si len, že je to zaujímavý chlapík, s ktorým by bolo fajn sa zoznámiť.

Ťažké časy

Na Josefsgrasse, za budovou Parlamentu, je miesto, kde sa dajú dobre kúpiť motorky z druhej ruky. Za to, že som ho objavil, sa môžem poďakovať doktorovi Fichtovi. Práve zo skúšky u doktora Fichta som nedávno vyletel, čím som sa dostal do takej nálady, že som zmenil svoj obedňajší rituál v Rathaus Parku.

Prešiel som množstvom malých klenieb zapáchajúcich tak trochu po močiari, popri pivničných obchodoch s plesnivejúcimi šatami do časti s garážami, obchodmi s pneumatikami a automobilovými súčiastkami, kde zašpinení muži v overaloch s hrkotaním gúľali von na chodník všelijaké veci. Náhodou som narazil na špinavý výklad, ktorý mal v rohu kartónovú vývesku U FABERA; ako reklama tam nebolo nič okrem hluku, čo sa valil von z otvorených dverí. Kúdoly výfukového dymu tmavé ako búrkové mračky, séria revúcich výstrelov, ktoré sa odrážali a vznášali dohora. Cez výklad som rozoznal dvoch mechanikov, ako túrujú škrtiaci ventil dvoch motocyklov; na plošine najbližšie pri okne boli aj ďalšie motorky, no tie boli lesklé a tiché. Na betónovej podlahe pri dverách, strácajú sa vo výfukových plynoch, boli roztrúsené rôzne nástroje a veká z nádrží – spice z kolies a ráfiky, blatníky a káble – a dvaja zaujatí mechanici sa zohýnali nad motorkami; hrali sa so škrtiacou klapkou, pridávali a uberali plyn. Vyzerali pritom tak vážne a tak sa sústredili na zvuk ako nejakí hudobníci, keď si ladia nástroje pred koncertom. Vdýchol som vzduch od dverí.

Hneď spoza nich ma sledoval akýsi šedivý muž v obleku so širokou zamastenou fázónkou; najmatnejšou časťou jeho odevu boli gombíky. O dvere vedľa neho sa opieralo veľké reťazové koleso – spadnutý mesiac so zubami ako píla, tak veľmi natretý vazelínou, až absorboval všetko svetlo, ktoré sa hneď odrazilo na mňa.

„Herr Faber osobne,“ ozval sa muž a pichol sa palcom do hrude. Vyviedol ma von z dverí naspäť na ulicu. Keď sme boli ďalej od hluku, prezeral si ma s ľahkým úsmevom, ktorý odhaľoval zlaté korunky.

„Á!“ ozval sa. „Univerzita?“

„Ak boh dá,“ odvetil som, „ale je to nepravdepodobné.“

„Doľahli na vás ťažké časy?“ vypytoval sa Herr Faber. „Akú motorku si predstavujete?“

„Nič si nepredstavujem,“ odvetil som.

„Á, nikdy nie je ľahké sa rozhodnúť,“ povedal Faber.

„Je to hrozné,“ súhlasil som.

„No, veď to poznám,“ povedal. „Niektoré motorky sú pod vami ako šelmy, *vážne* – naozajstné šelmy! A niektorí ľudia presne to chcú. Presne to hľadajú!“

„Mám závrat, už len keď si to predstavím,“ vyhlásil som.

„Presne, presne,“ povedal Herr Faber. „Viem, čo máte na mysli. Mali by ste sa porozprávať s pánom Javotnikom. Je študent – ako vy! Každú chvíľu sa vráti z obeda. Pán Javotnik je v tom majster, naozaj vie ľuďom pomôcť rozhodnúť sa. *Virtuóz* v rozhodnutiach!“

„Úžasné,“ povedal som.

„A moja radosť a moja úľava,“ povedal. „Uvidíte.“ Herr Faber nahol svoju slizkú hlavu nabok a s ľúbezným výrazom načúval zvukom *vrrr, vrrr, vrrr*, čo vydávali motorky za dverami.

Šelma podo mnou

Pána Javotnika som spoznal podľa jeho menčestrovej poľovníckej bundy s fajkami, ktoré mu trčali z bočných vreciek. Vyzeral ako mladý muž, ktorý sa vrátil z obeda a ústa ho štípu od slanej chuti.

„Á!“ ozval sa Herr Faber a urobil dva drobné kroky, ako keby nám chcel zatancovať. „Pán Javotnik, tento mladík sa nevie rozhodnúť,“ upozornil ho.

„Takže tak – prečo si nebol v parku?“ čudoval sa Javotnik.

„Á! Čo?“ zapišťal Herr Faber. „Vy sa poznáte?“

„Veľmi dobre,“ odvetil Javotnik. „Povedal by som, veľmi dobre. Toto bude to najosobnejšie rozhodnutie, to som si istý, Herr Faber. Keby ste nás nechali.“

„No dobre,“ odvetil Faber. „Veľmi dobre, veľmi dobre,“ a odkradol sa od nás, vrátil sa k výfuku vo dverách.

„Grobian, samozrejme,“ vyhlásil Javotnik. „Nemáš v úmysle nič kúpiť, však?“

„Nie,“ odvetil som. „Len som sa tu náhodou ocitol.“

„Divné, že som ťa nevidel v parku.“

„Doľahli na mňa ťažké časy,“ odvetil som.

„U koho si mal skúšku?“ spýtal sa.

„U Fichta.“

„Teda Ficht. Môžem ti o ňom niečo povedať. Má zhnité ďasná, medzi seminármi používa malú kefku – natiera si ďasná nejakým svinstvom z hnedej fľaštičky. Z jeho dychu by uschla aj burina. Aj naňho doľahli ťažké časy.“

„Dobre vedieť,“ poznamenal som.

„Vôbec ťa nezaujímajú motorky?“ spýtal sa. „Mňa áno, najradšej by som na nejakú skočil a odišiel z tohto mesta. Viedeň sa k jari

chová macošsky, naozaj. Ale, samozrejme, nemohol by som dať viac ako polovicu za hociktorú motorku tam vnútri.“

„Ani ja,“ odvetil som.

„Vážne?“ divil sa. „Ako sa voláš?“

„Graff,“ prezradil som mu. „Hannes Graff.“

„No, Graff, je tam vnútri jedna taká zvlášť pekná motorka, ak by si sa niekedy chcel vybrať na výlet.“

„Nemohol by som dať viac ako polovicu, vieš, a zdá sa, že ty si viazaný k tejto práci,“ odvetil som.

„Ja nie som nikdy viazaný,“ vyhlásil Javotnik.

„No možno si si tu zvykol,“ povedal som mu. „Zvykom sa človek nemá vysmievať, vieš.“ Na chvíľu sa oprel dozadu o päty, vybral si z bundy fajku a poklepal si ňou o zuby.

„Aj ja som za každú dobrú šialenosť,“ vyhlásil. „Volám sa Siggy. Siegfried Javotnik.“

Hoci vtedy si to nepoznačil, neskôr túto myšlienku doplnil do svojho zápisníka pod upravený verš o zvyku a fanatickosti sformuloval novú maximu.

Nechajte sa slastne viesť skutočným pudom!

V to popoludnie na chodníku možno nemal u seba zápisník alebo zdrap z vrecka redkoviek a musel cítiť naliehanie Herr Fabera, ktorý na nás zísal tak úzkostlivo, až mu hlava vytrčala von zo zadymenej garáže ako hadí jazyk.

„Pod' so mnou, Graff,“ presviedčal ma Siggy. „Posadím ťa na šelmu.“

Prešli sme po klzkej dlážke garáže k dverám na zadnej stene, na ktorých visel terč; dvere aj terč viseli nakrivo. Terč bol celý rozhryzený, jeho stred bol nerozoznateľný od zachlpených kusov korku všade naokolo, akoby ho napadli francúzskymi kľúčmi namiesto šípok alebo akoby ho šialení mechanici roztrhali v zuboch.

Vyšli sme von do uličky za garážou.

„Ach, nuž, Herr Javotnik,“ oslovil ho Herr Faber. „Myslíte to vážne?“

„Smrteľne,“ odvetil Siegfried Javotnik.

Bola prikrytá lesklou čiernou plachtou a opierala sa o stenu garáže. Zadný blatník mala hrubý ako môj prst, ťažké kusisko chrómu, na ktorom prischlo sivé blato, hlboko vryté do zadnej pneumatiky, a prekrylo jeho pôvodnú farbu – pneumatika, blatník a medzi nimi dokonalá zívajúca medzera. Siggy stiahol plachtu.

Bola to stará, úboho vyzerajúca motorka, ktorej chýbali jemné línie a vyplnené miesta; medzi jednotlivými časťami mala voľný priestor, kam by nejaký babrák mohol vsunúť škatuľu na náradie, malý otvorený trojuholník medzi motorom a nádržou – nádrž, šťihla čierna slza sedela ako príliš malá hlavička na objemnom tele; bola taká nádherná, ako je niekedy zbraň – napriek svojej evidentne nepeknej funkcii. Bola ťažká, to áno, a vyzerala, akoby vtiahla brucho do seba, ako vychudnutý zhrbený pes vo vysokej tráve.

„Virtuóz, tento chlapec!“ oduševňoval sa Herr Faber. „Je mojou radosťou a potešením.“

„Je britská,“ oznámil Siggy. „Royal Enfield, pred pár rokmi vyrobili pár týchto kúskov. Vyzerá tak dobre, ako funguje. Sedemsto kubických centimetrov. Nové pneumatiky a reťaze, spojku sme opravili. Je ako nová.“

„Tento chlapec, on túto starkú fakt miluje!“ rozohnil sa Faber. „Vo svojom voľnom čase na nej robil úplne sám. Je ako *nová!*“

„Je nová, jasné,“ zašepkal Siggy. „Objednal som z Londýna novú spojku, novú reťaz, piesty a krúžky a on si myslel, že je to na iné motorky. Ten starý zlodej nepozná jej pravú cenu.“

„Posaďte sa na ňu!“ vyzval ho Herr Faber. „Len sa posaďte a počítate pod sebou šelmu!“

„Ideme pol na pol,“ zašepkal Siggy. „Ty to zaplatíš hneď teraz a ja ti to vrátim zo svojich výplat.“

„Naštartuj ju,“ povedal som mu.

„Nuž,“ ozval sa Faber, „pán Javotnik, nie je celkom pripravená na štart v tejto chvíli, či je? Asi v nej nie je benzín.“

„Ale nie,“ odporoval Siggy. „Mala by sa dať naštartovať hneď teraz.“ Prešiel popri mne a nakopol nožný štartér; trochu sa pohral s motorom – poštekľil karburátor, oneskoril zážih a opäť pridal. Potom sa postavil vedľa mňa a celou silou dopadol na štartér. Motor nasal palivo a zakašľal, no tyčka štartéra sa vymrštila naspäť; znovu na ňu skočil a ešte raz, a tentoraz sa motor chytil – nie s ostrými zvukmi *vr*, ale s nižšími, pravidelnejšími výbuchmi *vr*, *vr*, s dunivým zvukom ako traktor.

„Počujete to?“ skríkol Herr Faber, ktorý sa zrazu započúval – hlavu nahol nabok a rukou si prechádzal po ústach, ako keby čakal, že začuje klepať ventil, ale nezačul. Čakal, že bude počuť nejaký zádrh pri volnobehu, ale nepočul nič – aspoň nie celkom. Hlavu nahol nabok ešte viac.

„Virtuóz,“ pochválil ho Faber a tváril sa pritom, akoby tomu naozaj veril.